

EL PAÍS QUE MIRA CAP AL VEÍ

Els mitjans portuguesos reflecteixen l'admiració de la
societat lusitana envers Espanya

TEXT AITOR ÁLVAREZ
FOTO CARLOS SKINNER

Redacció del diari Público a Lisboa. Aquest rotatiu, creat el 1990, s'ha convertit en tot un referent i en un dels mitjans més importants de Portugal.

A la majoria de les societats, els periodistes són un mirall del que pensen els propis ciutadans. Per això els mitjans de comunicació portuguesos mostren l'admiració que desperta Espanya ja que, entre altres coses, creuen compartir-hi molts problemes, com la crisi i els efectes nocius que comporta. Una altra coincidència són els casos de corrupció que, en els darrers temps, estan destapant dos dels principals setmanaris d'aquest país.

L'únic país veí de Portugal és Espanya, que és, amb diferència, el principal soci comercial, ja que hi exporta una tercera part dels seus béns. Mentrestant, per a Espanya, Portugal és el tercer destí exportador, per davant de territoris sis vegades més poblats, com el Regne Unit i Itàlia. Així doncs, la relació entre ambdós països és intensa. Per als lusitans, el seus veïns no són només una referència econòmica, sinó també social i mediàtica. Per als espanyols, en canvi, Portugal passa molt més desapercbut als diaris, la ràdio i la televisió.

Els portuguesos fins i tot s'han arribat a plantejar una unió amb Espanya, quelcom que causa indiferència en sentit contrari. El 2009, un 40% dels portuguesos eren partidaris d'integrar-se a una unió ibèrica, segons el Baròmetre d'Opinió Hispano-Lusità (BOHL), dirigit pel Centre d'Anàlisi Social de la Universitat de Salamanca. A Espanya, en canvi, el debat no està, ni molt menys, obert.

Espanya és present gairebé cada dia als mitjans de comunicació del país lusità. En els últims anys, dos fets molt significatius han fet que l'interès mediàtic hagi augmentat. En primer lloc, la crisi econòmica, que és compartida. Tots dos països han tingut i segueixen tenint problemes simi-

lars. Portugal ha patit un rescat del Banc Central Europeu (BCE) i la consegüent presència de la troica a les institucions públiques.

En segon lloc, la corrupció. En els darrers temps, a Portugal hi han esclatat molts casos. El més recent, el de l'exprimer ministre, José Sócrates, que és a la presó des del novembre, acusat de frau fiscal, blanqueig de capitals i corrupció. A més, el banc de referència del país, l'Espírito Santo, va ser dividit en "banc bo" i "banc dolent", davant el risc d'ofegar-se i caure a la ruïna. I,

PER ALS PORTUGUESOS, ESPANYA ÉS UNA AUTÈNTICA REFERÈNCIA ECONÒMICA, SOCIAL I MEDIÀTICA

durant els últims cinc anys, han tancat dos bancs més, un dels quals era administrat per persones pròximes al president de la República, Aníbal Cavaco Silva.

Davant aquest panorama, Filipe Vasconcelos, professor de Relacions Internacionals de la Universitat Autònoma de Lisboa, que ha centrat la investigació acadèmica en els nacionalismes català i basc, assegura que els casos de corrupció del seu país

han fet que "els portuguesos mirin cap a Espanya com un dels diversos països que s'enfronten a problemes similars". Opina el mateix Ricardo Alexandre, periodista de la ràdio pública Antena 1 RTP, qui considera que els portuguesos coneixen bé la realitat de la corrupció a Espanya "gràcies a l'esforç de la cobertura periodística feta per alguns mitjans de comunicació, com la Radio Televisió Portuguesa (pública), *Público*, *Expresso* i *Visão*".

El mateix Alexandre reconeix que l'atenció mediàtica de Portugal cap a Espanya no és proporcional a la que existeix en el sentit oposat. "Portugal compta menys per a Espanya del que compta Espanya per a Portugal? Naturalment, perquè són països amb dimensions diferents", assegura.

El periodista Hugo Matias, redactor de la televisió portuguesa TVI, controlada per PRISA, també creu que Portugal manté una especial atenció cap a Espanya. "Aquí són notícia les eleccions espanyoles, el creixement de Podem, una victòria del Reial Madrid o les manifestacions contra l'austeritat", assegura. Tot i això, remarca

INDEPENDÈNCIA PERIODÍSTICA

Els mitjans de comunicació portuguesos estan ben valorats dins d'un mapa mediàtic extens i variat. En un país amb una població similar a la de Catalunya, hi ha, a tall d'exemple, tres grans canals de televisió de notícies 24 hores (SICNoticias, TVI24 i la pública RTP24) i una potent agència de notícies (LUSA), molt influent a les antigues colònies (Angola, Moçambic, Brasil o Macao, entre altres). En els últims anys, els mitjans portuguesos han destapat diversos casos de corrupció i no es posicionen en trinxeres clares, tal com passa a Catalunya i Espanya.

El periodista Ricardo Alexandre, gran coneixedor dels mitjans públics portuguesos, reconeix que "hi ha espai per millorar, perquè encara hi ha casos d'autocensura", quelcom que considera "normal, en un país que gaudeix de democràcia fa quaranta anys i no dos-cents".

Per al periodista Hugo Matias, "els mitjans a Portugal són independents, malgrat la pressió que hi pugui haver", quelcom que, per a aquest redactor de televisió, "s'ha de valorar, tenint en compte un passat amb dictadura".

En canvi, per a Filipe Vasconcelos, aquesta manca de posicionament representa, en realitat, una trampa perquè "bona part de la premsa fingeix que és imparcial, però, a sobre d'aquesta capa, intenta transmetre determinades posicions i això acaba sent molt greu, ja que és una manera d'enganyar el ciutadà". Aquest gran coneixedor del mapa mediàtic espanyol fa un símil amb la premsa espanyola quan assegura que, quan ell comprava *El País*, sabia que "estava comprant un diari alineat amb el centre-esquerra".

que troba a faltar una "visió més ibèrica" de les notícies sobre Espanya. Creu que la informació sobre el país veí, tot i pesar més als informatius que la d'altres indrets, es mira "des d'un prisma internacional" i només es tenen en compte "fets puntuals o comparacions amb Portugal".

ELS ESCÀNDOLS DE CORRUPCIÓ DESTAPATS PER SÁBADO I VISÃO FINS I TOT HAN ESQUITXAT EL PRIMER MINISTRE, PEDRO PASSOS COELHO

Per a Matias, falta un seguiment de les notícies, per entendre-les millor, quelcom que també considera important en sentit contrari, d'Espanya cap a Portugal. "La informació sortiria beneficiada si tots dos costats de la frontera tinguessin un punt en comú i un interès manifestament extranacional", assegura.

L'IMANT DEL FUTBOL

Un altre gran element que ha fomentat aquesta atenció mediàtica de Portugal cap a Espanya és el fet que grans figures del

futbol lusità hagin jugat a la Lliga espanyola. Segons Vasconcelos, tot va començar amb Luis Figo, a mitjan anys noranta i "amb l'ascens del futbol espanyol en el context europeu i amb l'enorme expansió de la comunicació, amb les plataformes de televisió per satèl·lit i el pagament per visió".

L'altre gran fenomen després de Figo és Cristiano Ronaldo. El futbolista del Madrid ha provocat, en

paraules de Vasconcelos, que "l'interès dels portuguesos pel futbol espanyol sigui un veritable fenomen de masses". També hi va tenir a veure el fet que José Mourinho fitxes com a entrenador dels blancs.

A tot això s'hi afegeix, segons el periodista Alexandre, el fet que la Premier League anglesa "passés a estar només disponible per als abonats a una determinada plataforma de televisió de pagament", mentre que a l'espanyola és més fàcil accedir-hi. Els partits del Barça i el Madrid són retransmesos pel principal canal esportiu,

Quiosk al centre de Lisboa, on s'observa el pes dels diaris espanyols en l'oferta de premsa del dia.

DOS GRANS CASOS DE CORRUPCIÓ

El Govern portuguès ha viscut, en els últims mesos, la seva etapa més complicada. Dos dels grans setmanaris del país, *Sábado* i *Visão*, han destapat un laberint de noms, empreses i relacions que funcionen des de la dècada dels anys noranta. Els fets publicats per aquests dos mitjans han esquitxat, fins i tot, el primer ministre, Pedro Passos Coelho.

Les dues grans bombes informatives dels últims temps a Portugal duen per nom "Tecnoforma" i "Gaiagate". Van ser les idees que més van sonar als mitjans durant l'any 2014, només superades per l'ingrés a presó de l'exprimer Ministre socialista José Sócrates. Aquests dos casos de corrupció van posar en entredit l'estabilitat de la coalició que governa Portugal, entre els conservadors PSD i CDS-PP, que encara avui arrossegueu aquest llast.

El primer cas, destapat per *Sábado*, revela que Coelho, líder del PSD, va rebre 150.000 euros extra entre 1997 i 1999 (5.000 al mes, el doble del seu sou com a polític) del Centre Portuguès per a la Cooperació, un fet que viola el règim d'exclusivitat del llavors parlamentari. Després de la publicació d'aquestes informacions, l'actual primer ministre va comparèixer per "voluntat pròpia" al Parlament i va suggerir que les despeses eren "de representació o dietes de viatge".

El segon cas s'inspira en l'escàndol del Watergate, que es va emportar per davant el president nord-americà Richard Nixon. La versió portuguesa es diu Gaiagate i va ser destapada per *Visão*. Resulta que Cristina Ferreira, directora general d'una important agència de publicitat, WeBrand, va rebutjar gestionar una campanya de publicitat del portuguès Ajuntament de Gaia. Va dir que tenia molta feina i va recomanar que se n'encarregués la seva filla de dinou anys, estudiant de Comunicació. El contracte, efectivament, es va signar, a raó de 7.000 euros al mes durant noranta dies.

Resulta que Cristina Ferreira és amiga d'infantesa del vicepresident i portaveu dels socialdemòcrates, Marco Antonio Costa. A partir d'aquí, *Visão* va acabar destapant un entramat de noms propis, quantitats que no quadraven, transferències bancàries, serveis cobrats per feines que mai no es van fer, factures falses, comissions o sopars desorbitats.

Sobre aquests fets, el periodista Hugo Matias assegura que "cal investigar i denunciar, perquè la gent creu que els sistemes econòmics i polítics estan lliures de ser denunciats, els veuen com intocables". També el professor de Relacions Internacionals Filipe Vasconcelos remarca la "sensació d'injustícia, quan qui demana sacrificis són els mateixos corruptes". Gran coneixedor de la realitat espanyola, Vasconcelos assegura que aquest és el caldo de cultiu per a l'aparició de partits com Podem.

comercials i econòmiques més intenses amb el país lusità, fins i tot per davant de les fronteres Galícia i Extremadura. No és casualitat que, juntament amb el Marroc, Portugal sigui un país de visita institucional obligatòria per als presidents de la Generalitat quan arriben a Palau. A més, els mitjans portuguesos estan molt pendents del procés català. El 9-N les principals ràdios, televisions i diaris del país van enviar periodistes a Barcelona.

El diari de referència a Portugal, *Público*, va obrir l'edició impresa del 10 de novembre amb una gran fotografia de persones exercint el dret a vot en un dels espais habilitats per la Generalitat. Ho van tractar com a "tema del dia" i van omplir quatre pàgines d'informació.

Al novembre, Soares va escriure-hi un article en què deia que "Catalunya ha estat maltractada per Rajoy, cosa que ha agreujat les manifestacions que els catalans han fet, sigui dit, sempre pacíficament". També va reconèixer Artur Mas com una "figura respectada no només a Catalunya, sinó també a la resta d'Espanya i a Portugal".

En aquest sentit, Vasconcelos assegura que "els ciutadans portuguesos s'adonen que una part dels ciutadans de Catalunya comencen a pensar que podrien viure millor si Catalunya redefinís la relació amb Espanya i, eventualment, declarés la independència".

En un debat celebrat una setmana abans del 9-N a la Universitat Autònoma de Lisboa, titulat "El desafiament català", una de les aules es va omplir d'estudiants que volien entendre què estava passant a Catalunya. El debat es va retransmetre en diferit per la ràdio pública portuguesa, Antena 1. En opinió d'Hugo Matias, "els desafiaments autonòmics espanyols són coneguts a Portugal i molt tractats pels mitjans", principalment en època d'eleccions o en grans manifestacions com les dels últims anys a Catalunya. **C**

Sport tv, sempre que no coincideixin amb el partit del Porto, el Benfica o l'Sporting de Lisboa. Aleshores, van al segon canal.

RELACIÓ AMB CATALUNYA

Portugal és un país que sempre ha tingut una forta relació amb Catalunya. En un acte sobre el dret a decidir celebrat a Lisboa el desembre, l'expresident de la

República, Mário Soares, socialista de noranta anys, va assegurar que Portugal "deu la seva independència a Catalunya", en relació al fet que les tropes de Felip IV es van centrar en el nostre país i van "deixar en pau Portugal".

A més dels fets històrics que recordava Soares, Catalunya és la comunitat autònoma espanyola que manté unes relacions

EXPLORA NOUS AMBITES PROFESSIO- NALS

Consulta els cursos de formació que ofereix el Centre de Formació i Desenvolupament del Col·legi de Periodistes a:

www.periodistes.org

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

SECCIONS

RECOMANACIONS I NOTÍCIES AL VOLTANT DEL PERIODISME

